

**LES CRÍTQUES DE MN. JOSEP PERARNAU
A LA MEVA EDICIÓ DEL MANUSCRIT BARCELONÍ
DEL «MEMORIAL DEL PECADOR REMUT»
DE FELIP DE MALLA**

Manuel Balasch

Altrament si a la ciutat existeix fins i tot un subjecte que sigui capaç de cercar per tots els mitjans persones per acusar-les, i que calumniï els altres sense preocupar-se de si ho fa o no cautament, no podríem trobar ningú menys útil per a si mateix que aquest Aristogíton. Per què? Perquè el qui acusa els altres i fa processar tothom cal que sigui, ell mateix, irreprotxable; si no fos així la maldat d'aquest tipus faria que els altres sortissin absolts.

Demòstenes, *Contra Aristogíton*, I, 39.

Aquell de vosaltres que no tingui pecat, que comenci a tirar-li pedres.

Evangeli de sant Joan VIII, 7

Mn. Josep Perarnau ha acotat críticament diverses vegades la meva edició de l'obra de Felip de Malla *Memorial del pecador remut*; la crítica es refereix als tres primers volums, és a dir, a la totalitat del meu treball sobre el manuscrit barceloní de l'obra de Felip de Malla.

La primera de les crítiques sortí a la *Revista Catalana de Teologia* VIII (1983), pp. 475-478. No s'ocupa dels aspectes textuais, sinó del contingut i del valor i del sentit de l'obra, i els elogis que fa de la meva tasca, vet-los aquí: «Ningú no li podrà discutir l'elogi substantiu (en comparació amb el qual les possibles crítiques són autèntiques petiteses) d'haver posat a les mans del possible lector una obra de primera, per no dir de primeríssima, categoria, abans d'ell inaccessible. Per això, moltes gràcies». Déu meu, i com canvien les coses! Pensi's que pel tercer volum, obra en les seves característiques exacta als dos primers volums esmentats, Mn. Perarnau em blasma de manera tan agra com immerescuda.

La primera de les crítiques que aquí interessen directament sortí a

l'*Arxiu de Textos Catalans Antics* 3 Barcelona 1984, pp. 290-293; s'ocupa dels dos primers volums. La recensió feta per Mn. Perarnau dels dos primers volums és objectiva i cordial. Assenyala errades de transcripció i alguna hipotètica dissonància entre la *ratio* teòrica establerta en el pròleg del primer volum (pàg. 56), de la qual avanço ja que fou redactada personalment per l'editor Sr. Josep M. de Casacuberta, de santa memòria, i el meu text. També proposa alguna lectura com a conjectura. I aquí mateix vull observar que Mn. Perarnau fa una llista de lectures errades, per mi, i de la lectura del seu redactat sembla que se'n desprengui que l'adduït per ell és només una mostra, però quan escric aquestes ratlles (maig del 1988) tinc motius per creure que allò que ell reporta és tot el que ha trobat. La importància volumètrica del fruit de la seva recerca no sembla gens decisiva. Però aquí hi ha una frase que potser anuncia el futur: «Si dedico una certa atenció a possibles faltes és perquè estic segur que això contribuirà a fer encara més acceptables els volums següents» (p. 291). És important per a mi fer una exegesi d'aquesta frase, que hauria hagut d'emmarcar la crítica següent, la del tercer volum: Mn. Perarnau parla, amb una contenció encertada, de «faltes possibles». I admet que els meus volums són «acceptables». Més encara, a la mateixa pàgina 291, una mica més amunt, hom llegeix: «La feinada que això (el conjunt del meu treball de l'edició) haurà representat per a Manuel Balasch, que resulta ben patent en les pàgines d'aquests dos volums, és mereixedora de tota mena de gratitud i d'enhorabona».

De tota manera, Mn. Perarnau m'havia assenyalat unes errades de transcripció que jo mai no havia verificat, convençut de la solidesa de la crítica, i en general del treball, del canonge de Sogorb-Castelló. Però amb el temps aquesta meva seguretat havia de rebre una primera sotragada, i no l'última, per descomptat. Quan vaig començar a transcriure el manuscrit valencià de Felip de Malla em vaig posar al costat la transcripció que Mn. Perarnau va publicar l'any 1978 de l'inici del text del manuscrit en el seu llibre *Felip de Malla. La correspondència política*. I vaig descobrir, amb gran sorpresa i decepció, que hi havia errors greus, i en llocs no difícils, la lectura dels quals hom pot fer amb diàfana claredat. Però aquest tema, el deixo per a després.

Recentro, doncs, el tema. Dolgut per la inacceptable crítica que Mn. Perarnau fa de la meua edició del tercer volum de Felip de Malla m'he posat a comprovar, una per una, les hipotètiques errades que descobreix en el meu treball. Aquí exposo el resultat de la meua acurada recerca.

a) Llocs on les esmenes de Mn. Perarnau són correctes.

1) Vol. I, p. 124, línia 358, lloc del manuscrit 10c, diu: «o cor meu incivil» - ha de dir: «o cor meu dur, incivil».

2) Vol. I, p. 165, línia 336, ll.d.m. 20c, diu: «anar on lo» - ha de dir: «anar no lo».

3) Vol. I, p. 181, línia 279, ll.d.m. 25a, diu: «prepes» - ha de dir «perpresa».

4) Vol. I, p. 182, línia 810, ll.d.m. 25a, diu: «qui us ha de dalt» - ha de dir «qui ns ha d'alt».

5) Vol. I, p. 198 (aquí el mateix Mn. Perarnau s'equivoca, perquè posa 189. Ell m'hauria de concedir que algun petit error tipogràfic pot ser perdonable. Però no, ho aprofita tot.), línia 353, ll.d.m. 29d, diu: «passar per plaçes» - ha de dir: «passar per plaça».

6) Ara ve un error molt gros, del qual no em sento responsable, vol. II, p. 107; manca una línia de l'original, com va assenyalar Mn. Perarnau, de manera que el text ha de quedar: línia 288 (aquesta és correcta i figura a l'original): «la pena per lo entrenyo», ara el text que manca: «ment, bé saps tu que amor avoreix tota triga e tot» aquí s'acaba el text omès, i continua el text, línia 889: «separament...». Em sembla, ho dic humilment, que un error així, en la correcció de compaginades, no se m'hauria escapat. En fi, diguem que en últim terme n'acceptaria la responsabilitat.

7) L'error anterior és gros, i ja he dit el que en penso; en canvi d'aquest d'ara dic sense dubtar-ne que no és meu. A la p. 122 del segon volum, o perquè els va caure, o pel que sigui, que no ho arribo a endevinar, als tipògrafs se'ls va perdre l'última ratlla (la 418). Advertiren l'error, però no restituïren el text correctament, que ha de ser així, ratlla 417: «caritat, que és, ratlla 418 errada totalment; ha de dir: «regina e maestra nostra, que tot amant no sent les sucs», línia 419: «dolors,» etc. I ja en aquest punt haig de dir que la minuciositat de Mn. Perarnau és excessiva; amb mínimes variants, i tot perquè afecta més d'una ratlla, aquest error me l'assenyala dues vegades, una que jo dic que és la vàlida o central, i una altra (quina insistència!) quan diu, cap al final de la p. 291 del volum 3 de l'ATCA, de les línies 418 de la p. 122 de la meua edició i 446 de la p. 123 que són repetides. Fent això, infla l'entitat volumètrica de les errades, i l'efecte en el lector o possible investigador depassa el límit just.

b) Errors de Mn. Perarnau en esmenar-me

1) Contra el que Mn. Perarnau diu, a vol. I, p. 191, línia 143,

ll.d.m. 27d, la lectura inequívoca és la meva: «Cartagama» i no «Cartagènia» que llegeix Mn. Perarnau; m'estalvio raons de tipus fonètic i d'història de la llengua que abonarien la lectura genuïna del manuscrit.

2) Molt més gros és l'error de Mn. Perarnau en el que segueix. Al vol. I, p. 216, línia 868, ll.d.m. 35 b, surt dues vegades, molt a prop l'una de l'altra, el mot «simulació». En Perarnau només el veu una vegada, a la línia 868, i m'esmena dient que cal llegir «stimulació.» Doncs no, l'única lectura correcta i possible és la meva, i del manuscrit. Escriu Felip de Malla: «aquesta simulació era en los juheus crucifixós de Jhesús: se feyer haver ira contra Jhesús per zel de la ley e de Moysès, e havien-la per odi e rancor de la sua persona...». Però la cosa no s'acaba aquí, només una mica més amunt, a la línia 860 de la p. 216 ja surt aquest terme: la supèrbia personificada, ens explica Felip de Malla, «cavallerejà e s'esforçà en la mort de Jhesús palessament com en aquells qui cridaven 'crucifige, crucifige' e ab simulació, com en Cayfàs». I només una línia més avall: «Ira cavalcà sobre un strus, el qual així matex designa simulació». El nostre canonge de Sogorb-Castelló hauria hagut de fixar-s'hi més.

3) En el vol. II, p. 65, línies 665-666, ll.d.m. 59b Felip de Malla escriu: «tot lo cors», i Mn. Perarnau m'esmena amatent; segons ell cal llegir: «tot lo cos». Déu meu! Com qui no ha llegit el manuscrit valencià del *Memorial*, on la grafia constant d'aquest mot és «cors», amb el plural corresponent «corsos». Mn. Perarnau rectifica temeràriament, quan en aquests casos la conducta més prudent és respectar la grafia del manuscrit i veure-les a venir.

4) I un altre lloc ben instructiu. En el vol. II també, p. 225, línia 15, ll. d. m. 107b dono el text següent com a lectura del manuscrit: «en vil loch com és Calvari mont» que Mn. Perarnau m'esmena: «en vil loch com és Mont Calvari». Bé, el que aquí passa és que hi ha un error de copista, que escriu dues vegades la paraula «calvari», abans i després de «mont». Mn. Perarnau sosté que el mot «mont» després de «Calvari» ha estat ratllat, però sóc incapaç de veure la ratlladura, i a més a més em sembla clar que aquí el terme «calvari» és un adjectiu, per l'elemental raó gramatical que «mont» és un substantiu, i en aquest cas l'hipèrbaton que resulta de posar l'adjectiu davant del substantiu encaixa molt més en l'estil del nostre teòleg. És qüestió de sensibilitat en la justesa de dicció.

c) *Altres minúcies*

Resta encara algun lloc, perquè Mn. Perarnau no deixa res per verd, que m'impugna com a error de transcripció, quan són tristos, tristos, sí, errors tipogràfics.

1) Vol. I, p. 197, línia 318, ll. d. m. 29c, diu: «a anticipar» i ha de dir: «e anticipar».

2) Vol. I, p. 242, línia 673, ll. d. m. 43a, diu: «filil» i ha de dir: «fill».

3) Vol. I, p. 274, línia 799, ll. d. m. 52d, diu: «a satisfer» i ha de dir: «e satisfer».

4) Vol. II, p. 144, línia 185, ll. d. m. 82a, diu: «lur frares» quan ha de dir: «lurs frares».

d) *Un error no vist per Perarnau*

I perquè el conjunt de la meua edició sigui fidedigna al màxim, assenyalo un error greu de puntuació que se'm va escórrer, i que cal esmenar. Al vol. I, pp. 88-89, ll. d. m. 22b cal suprimir el punt i a part de la línia segona de la p. 89, substituir-lo per una coma i escriure seguidament «si donchs...».

Fins aquí la crítica que faig a la crítica de Mn. Perarnau. El to d'aquesta recensió, no tan cordial com el de la *Revista de Teologia Catalana*, no ateny tanmateix cap nivell que sigui molest. De tota manera val a dir que la crítica no m'agrada, però no la vaig comprovar en els seus detalls perquè aleshores jo estava convençut de la solidesa massissa del treball de Mn. Perarnau. El que més em va doldre fou que denegué a la meua edició la qualitat de crítica, p. 291 de l'*Arxiu...*: «el text dels dos primers volums no es pot considerar definitiu perquè presenta falles, de vegades d'un cert gruix.» No havia dit a la recensió de la *Revista Catalana de Teologia* que són «petiteses»? En què quedem?

Reconec humilment els meus errors, però a partir d'ells, ara i aquí, arribar a la conclusió que la meua edició no és crítica, que no pot ser tinguda per tal, això és excessiu. En la meua ja llarga experiència de revisor de textos a la Fundació Bernat Metge asseguro sincerament que he trobat edicions crítiques amb moltes més faltes (i alguna vegada en textos més breus) que les que veritablement aquí se'm poden

certificar, i puc àdhuc declarar que en les edicions més acurades sempre s'hi troba algun error, que jo he subsanat, naturalment, en passar el text a la Fundació, de manera que la nostra, modesta a nivell internacional, Fundació Bernat Metge presenta en alguns volums de Tucídides i de Demòstenes, de Plató, textos grecs un pèl més exactes que el d'algunes grans edicions alemanyes o angleses, potser no revisats amb tant d'amor. La meua edició del text de Felip de Malla en el *Memorial del pecador remut* és ben crítica, i com a tal pot ésser manejada.

Acabada l'edició del manuscrit barceloní calia encetar la feina del manuscrit valencià. Mossèn Vicenç Rocosa, persona veritablement experta en l'art de la fotografia, es va prestar amablement a viatjar a València per microfilm el manuscrit, i un cop ja en possessió meua vaig començar a transcriure'l, i per guiar-me fins on fos possible, vaig agafar la transcripció que del principi del text del manuscrit Mn. Perarnau n'havia fet al seu llibre *Felip de Malla. Correspondència política*, pp. 102-105. I em trobo:

1) p. 102: «sperant e optant la mia ardent e inquisitiva calor per venir a notícia...». L'error és evident, l'infinitiu és «pervenir».

2) El segon error que descobreixo és molt gros. Som ja a la p. 103, on llegim en la transcripció de Mn. Perarnau: «emperò, car lo Pare dels lums qui habita en los cels reblanit de la nostra ignorància, duplicada il·lustració, ço és de fe e de rahó, premís al tron...». Aquest text transcrit així és un galimaties inextricable, no vol dir res de res. I Mn. Perarnau hi passà, tirà endavant, però el nyap solemne aquí romania. El text del manuscrit diu: «del Pare». Jo no sé si Mn. Perarnau el substituï anguniosament per «lo» per mirar de salvar una mica un text que no entenia gens, o si fou un error que li passà desapercebut. La clau de volta és la seva mala lectura «reblanit» que cal llegir: «reb la nit»; la lectura correcta és així: «emperò, car del Pare dels lums reb la nit de la nostra ignorància duplicada il·lustració...».

3) Quatre línies més avall llegim: «Necessitat e justícia manen a la tua racional creatura ab (sic: o) omnipotent príncep». Bé, si hi hagués hagut la preposició «ab» la intuïció de Mn. Perarnau hauria estat exacta. Però és que en el manuscrit hi ha la interjecció «o».

4) A la mateixa p. 103, bastant més avall Mn. Perarnau transcriu: «e teu és e de tu tot quant me promeu [sic: promou?]. Però la lectura proposada és falsa; cal llegir «promèn» i el text corre fluïdament: «e teu és e de tu tot quant me promèn a la tua dilecció...».

5) L'última paraula d'aquesta pàgina és també una lectura errada; el manuscrit no diu: «a peu de descalç» com posa Mn. Perarnau, sinó «a peu e descalç», que és la dicció que, a més a més, reclama el geni de la llengua.

6) Som a la p. 104, una mica més avall del seu mig. El text d'ara és llatí: «et existimarent quod confestim regnum Dei manifestaretur». El text llatí és correcte, però és que el manuscrit no diu «quod», diu «per». Mn. Perarnau l'ha subsanat correctament, però ho havia d'advertir d'alguna manera. O és que aquí s'ha oblidat del corcò que li és la seva *akribeia*?

7) Dues línies més avall llegim: «corregir de lur error» quan el text del manuscrit és: «corregir de la lur error».

8) A la mateixa p., a la línia cinquena començant per baix: «Aquest», quan el text del manuscrit és: «E aquest».

9) Al final d'aquesta mateixa línia Perarnau transcriu: «lo X^e dia de la prima lunació.» Diu el manuscrit: «... de la dita prima lunació».

10) A la p. 105, cap a la meitat, Perarnau transcriu: «eren de ell, manifestant», quan al manuscrit hi ha només: «e manifestant».

11) A la mateixa línia llegim «longament» quan al manuscrit el mot consta: «longuament».

12) Una altra errada massa grossa. Quan a la p. 105 ens dona l'*explicit* del manuscrit valencià: «O gloriós miracle de mon senyor Jhesús, presta són de dar responsió...». La «o» del text de mossèn Perarnau sembla que cal interpretar-la com una interjecció. Tirem endavant: «presta són de dar responsió». «Són», així accentuat, és tercera persona plural. I on és el subjecte? En tot cas serà singular, algun substantiu del qual «presta» és predicat nominal. On és aquest substantiu? En la transcripció de Mn. Perarnau no apareix per enlloc. El que aquí ocorre és que la transcripció ha estat feta a tota velocitat, sense cap ni peus, sense fixar-se en absolut en el contingut veritable del text, que Mn. Perarnau hauria hagut de començar a transcriure més amunt. La Teologia personificada s'adreça a Felip de Malla: «E prepara, fill meu, devotament ton cor e ta lengua a fer-me altra demanda, car pus que sia de alguna cosa concernent la Deïtat, o la humanitat, o alguna obra o gloriós miracle de mon senyor Jhesús presta son (*sense accent!*) de dar responsió...». Naturalment, la «o» a què al·ludíem és conjunció copulativa disjuntiva. M'estalvio qualsevol comentari.

I ara arribem al punt veritablement enutjós d'aquesta història, la

despectiva crítica que a l'ATCA 6, pp. 362-364 Mn. Perarnau etziba al tercer volum de la meua edició crítica del *Memorial* de Felip de Malla: «Un text d'aquesta naturalesa i la consideració que serà difícil d'arribar a una nova edició durant anys, sembla que haurien d'exigir que la presentació que la present edició en dona fos tan fiable com fos possible. I, dissortadament, hem de confessar que la lectura del volum ha estat insatisfactòria...». On són, ara, els errors? És curiós: jo alguna vegada amb ingenu candor havia dit a Mn. Perarnau que les primeres galeres d'aquest tercer volum, les havia esmenades directament sobre el manuscrit. I això deu haver actuat tan fortament en el subconscient de Mn. Perarnau que ara no declara trobar cap error de transcripció; ara he puntuat malament: «...és massa fàcil de presentar un feix de llocs en els quals la puntuació no sembla ésser la que l'autor hauria donat al text». La qual cosa no obsta que en el seu elenc hi posi suposades errades no de puntuació.

I d'això, què en surt? Mn. Perarnau em proposa quinze esmenes a quinze lectures segons ell equivocades. Però, quines esmenes! En llur gran majoria són detalls insignificants que no alteren per res el sentit de la dicció. Per exemple, a la p. 42, la paraula final de la línia 207 «faç» difícilment deixa endevinar que el subjecte de la frase és «tu». Però aquest retret és absurd: què cal fer-hi si Felip de Malla ho va escriure així? ¿O és que Mn. Perarnau insinua que el fet que en la meua edició el mot clogui la línia enfosqueix la comprensibilitat? Una altra vegada el meu acèrrim crític ha descobert una —mínima— errada, però proposa una solució que esbotza definitivament el lloc. A la p. 41 de la meua edició, línia 174, lloc del manuscrit 116b, la lectura que jo dono és: «alegra pobretat d'esperit contenta més avant...». Sí, em vaig equivocar lleument quan després del mot «d'esperit» no vaig posar interpunció suau, una coma, mai un punt, que és el que proposa Mn. Perarnau, perquè «contenta» és un adjectiu referit a «alegra pobretat», i el punt i seguit estableix una solució total de continuïtat, i el paràgraf següent queda absolutament intel·ligible: «Contenta més avant de tota ordinació divina, humil, simple e graciota plena de paciència e de consolació spiritual, poch tement e poch redubtant tota mutació de pròspera fortuna mundana». Amb la puntuació de Mn. Perarnau el text resta així, sense cap verb conjugat entre els dos punts i seguit.

Altres vegades m'insinua lectures que el manuscrit no autoritza: «Hom es pregunta si "mortal" de 64/884 i "franchs" de 66/928 no haurien de ser respectivament "moral" i "flanchs", així com "trenes" les

“treces” de 93/401». Doncs no: les lectures que jo dono són rigorosament les del manuscrit; adverteixo que a l'entorn del «mortal» del lloc 123b, que és la lectura del manuscrit, hom llegeix mantà vegada «moral», de manera que «mortal» com a *lectio difficilior* del lloc resta plenament justificat. I el manuscrit en el lloc 123d, que és el de la línia 928 de la p. 66, ofereix la lectura «franchs» per uns que cauran a l'infern. Jo em pregunto si Felip de Malla podia pensar que l'infern té flancs. Posem àdhuc que, en un altre sentit, la lectura de Mn. Perarnau arribi a ésser suggestiva: no serà en cap cas obligatòria, perquè el mot «franch» s'escau molt bé a aquest context, per tal com designa també «llibertat», els qui es condemnen, ho fan voluntàriament. Anoto que la lectura «franchs» dóna una pregonesa teològica al lloc que li és negada per la lectura simplement topogràfica «flanchs».

Pel que fa a les «treces», la paraula és totalment normal, com ho justifiquen Alcover-Moll en el DCVB, és el paral·lel del castellà «trenzas». En el lloc 153/88, lloc del manuscrit 150b, el text és: «tot ajuda exaudició». Que aquí hi ha una duresa de dicció és innegable; Mn. Perarnau proposa de llegir: «Tot ajud a exaudició»; d'acceptar esmenar el text, jo llegiria, més normalment: «tot ajuda <a> exaudició»; perquè la solució que proposa Mn. Perarnau no es troba com a possible en la llengua de Felip de Malla, és a dir, difícilment trobaríem casos paral·lels que fessin pensar en aquesta solució.

Però com a comú denominador de tots aquests casos cal notar la insignificància; Mn. Perarnau, agullonat per un inexplicable tàvec, els aporta perquè no n'ha pogut trobar de més entitat. El mateix cal dir de dos llocs esmentats a la p. 95 de la meua edició, línies 470 i 471. Mn. Perarnau diu que després de «junyir» caldria posar punt, i també després d'«observada». Ambdues lectures, la meua i la d'ell, són admissibles, la diferència és totalment irrellevant.

Mn. Perarnau té raó absoluta *només* en set casos dels que proposa, però *solament un* té alguna entitat, els altres són menuderies que cal esmentar *només* per tenir un catàleg total de les errades, i res més.

1) De primer, el cas que dèiem que presenta un cert relleu. Al lloc 140a, línies 578-580 de la p. 120 vaig establir el text: «E per donar exemple de obeir a obediència... à la sua vida e à la sua sensual affectió preferida», quan la lectura correcta és la proposada per Mn. Perarnau: «E per donar exemple de obeir à obediència... a la sua vida e a la sua sensual affectió preferida».

Els que segueixen són errors minúsculs en entitat i importància:

2) A la p. 44, línia 248 ll. d. m. 117a: diu «sou» i ha de dir «son» és a dir: «sóc».

3) A la p. 49, línia 419, ll. d. m. 118d, cal posar una coma després de «mammona», que no és verb, com jo vaig malentendre en la meua nota 56, sinó substantiu.

4) A la p. 60, línia 763, ll. d. m. 122a cal esmenar el «qui» llatí que hi ha, per «quia». Simple error tipogràfic.

5) A la p. 145, línia 751, ll. d. m. 148a cal llegir «arbitre» i no «àrbitre». Simple error tipogràfic.

6) P. 152, línia 68, ll. d. m. 150b, cal posar una coma després de «dient».

7) A la p. 160, línia 292, ll. d. m. 152b diu «cos» quan la lectura correcta és «cós».

I a continuació segueix la gran lliçó magistral de Mn. Perarnau perquè, pel que sembla, jo m'he rebaixat a la simple condició de transcriptor: «Editar, en efecte, no és únicament transcriure, i aquest sembla un punt en el qual hom pot discrepar de qui s'ha responsabilitzat de la present edició, car no resulta pas de millor qualitat pel fet de presentar-nos "a pparar" (122/315), "ssbalahir" o "impprecació" (138/250)». Però a la transcripció que Mn. Perarnau fa de l'inici del manuscrit valencià de Felip de Malla llegim «supprema», «piatat» (grafia constant en el manuscrit valencià), «archipontifical» (grafia que altrament Felip de Malla no usa mai tret del verb «empaçar», que té sempre aquesta grafia). Com quedem? ¿Com és que Mn. Perarnau no llegeix, en els casos esmentats, «suprema», «pietat», «arxipontifical»? El principi que enuncia no lliga amb la seva praxi, llevat del cas que ho justifiqués, però em temo que serien raons evanescents que jo no arribaria a capir.

La cosa no va per aquí, i ara em vull acollir altra vegada a la memòria del dilectíssim editor senyor Josep M. de Casacuberta. Quan em vaig disposar a preparar l'edició del manuscrit barceloní del *Memorial* de Felip de Malla, de primer vaig fer una prova, vaig transcriure una bona dotzena de folis, i li vaig presentar el meu treball perquè m'esmenés i advertís el que calgués. En cert lloc hi havia el mot «cimbori», que tornava a aparèixer immediatament, però grafiat «simbori». «¿Cal unificar la grafia —que li vaig preguntar— posant en tot cas sempre la correcta?». «No, mai per mai —fou la seva resposta—, cal respectar i reproduir les grafies tal com apareixen en el text dels manuscrits». D'això en trec les naturals i òbvies conseqüències,

principalment quan en la primeríssima paraula del text del manuscrit valencià, que és «ladonchs» (grafiat així), Mn. Perarnau ja incompleix la seva norma i transcriu (equivocadíssimament) «Laddonchs».

El que em molesta d'aquesta última crítica de Mn. Perarnau és el to fred, distant («el qui s'ha responsabilitzat»), i els aires de superioritat, potser un atac encobert contra no arribo a endevinar qui, una hostilitat gens acadèmica i, diria, no gaire cristiana, concebuda contra un doble col·lega. Això quan ell mateix ha transcrit lamentablement!

El que ocorre amb Mn. Perarnau és que treballa a gran velocitat, i molt intuïtivament. Té intuïcions encertades, fins i tot genials. Però mai no revisa el que fa, i la seva obra resulta una barreja d'encerts i desencerts, per manca de la crítica més elemental exercida per ell mateix sobre la seva tasca.